

РЕЦЕНЗИЈА

НА РАКОПИСОТ ЗА СКРИПТА „ФИТОХЕМИЈА” ОД АВТОРИТЕ ПРОФ. Д-Р ЗОРИЦА АРСОВСКА-САРАФИНОВСКА, АСС. Д-Р ВИКТОРИЈА МАКСИМОВА, АСС. Д-Р МАРИЈА ДАРКОВСКА-СЕРАФИМОВСКА, ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ, УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ” ВО ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачка дејност на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип, како и Одлуката бр. 2002-252/54 од 173. редовна седница на Наставно-научниот совет на Факултет за медицински науки, одржана на 13.12.2016 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- проф. д-р Емилија Јаневиќ-Ивановска, редовен професор на Факултет за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип;
- проф. д-р Лилјана Колева-Гудева, редовен професор на Земјоделски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип;

за изготвување на извештај, рецензија за скрипта „ФИТОХЕМИЈА” од проф. д-р **Зорица Арсовска-Сарафиновска, асс. д-р Викторија Максимова, асс. д-р Марија Дарковска-Серафимовска**, наменета за студентите на прв циклус студии на Факултет за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев” во Штип.

По прегледот на доставениот ракопис, Комисијата до Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Предложениот ракопис од проф. д-р Зорица Арсовска-Сарафиновска, асс. д-р Викторија Максимова, асс. д-р Марија Дарковска-Серафимовска, со наслов „Фитохемија“ како скрипта за објавување во електронска форма во е-библиотеката на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип е наменет за предметот Фитохемија, што се слуша во петтиот семестар, на студиската програма Фармација, на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип со неделен фонд на часови од 2 + 2 + 1.

Ракописот доставен од проф. д-р Зорица Арсовска-Сарафиновска, асс. д-р Викторија Максимова, асс. д-р Марија Дарковска-Серафимовска е подготвен според Наставната програма и ја опфаќа наставната материја за предметот Фитохемија.

Податоци за обемот на ракописот: Ракописот има вкупно 160 страници (А4 формат, со големината на фонтот Arial 11, *regular*, единечен проред) и, во однос на обемот, ги задоволува основните критериуми за објавување на рецензирана скрипта во електронска форма според одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачка дејност на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Содржината на учебникот е поделена на 17 поглавја, кои одговараат на посебни наставни единици од областа на фитохемијата. Покрај текстот, ракописот содржи и 6 табели и 131 автентични слики. Сликите и табелите во оваа скрипта имаат за цел да ги прикажат чекорите во биосинтезата на карактеристични групи на соединенија, нивна евентуална деградација, како и да ги опишат структурните формули на активните растителни биомолекули. Големiot број на слики дополнително придонесува за полесно визуелно запомнување и изучување на различните биохемиски структури кои се важни во понатамошниот наставно-образовен процес на студентот фармацевт и кои ќе му помогнат во понатамошното студирање полесно да ги совлада предметите од оваа наставна линија, како што се фармакогнозија, фитотерапија и фитофармација.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Овој текст ќе има голем придонес во реализација на наставата по фитохемија, бидејќи студентите на студиската програма

Фармација на Факултетот за медицински науки при УГД досега немаа на располагање рецензиран наставен материјал на македонски јазик, како сублимиран материјал за предметната настава преку кој ќе ја совладаат оваа материја. При изработката на овој ракопис авторите консултирале релевантни научни извори кои се однесуваат на современите приоди во обработка на предвидените наставни содржини, но и литература за понатамошно проширување на сознанијата од областа на фитохемијата, а понатаму и во фитотерапијата.

Краток опис на содржината: Ракописот започнува со дадена содржина на поглавјата, со што го олеснува следењето на понудениот материјал. Со кус предговор авторите ги воведуваат студентите во основната содржина на скриптата, а потоа следи детална разработка на предметната програма за предметот Фитохемија. На крајот е дадена листа на референции или библиографија (користена литература). Содржината што се презентира во скриптата е систематизирана во седумнаесет поглавја, кои тематски би можеле да се класифицираат во 4 дела.

Во првиот дел, односно во првата, втората, третата и четвртата тема се обработени примарните метаболити кои се создаваат во растенијата, нивната хемиската структура и поделба, нивната употреба и значење во фармацијата.

Тука детално се опфатени јаглехидратите, липидите и протеинските соединенија кои се синтетизираат во примарниот метаболизам.

Во вториот дел што ги опфаќа поглавјата од број 5 до 12 се разработени основните биосинтетски патишта за синтеза на фенолните соединенија, синтетизирани во секундарниот метаболизам на растенијата. Притоа тука е даден детален приказ за структурата, биодистрибуцијата и биосинтезата на сите поодделни класи на фенолни соединенија (прости феноли, фенолни киселини, кумарини, лигнани, флавоноиди, танини, хинони итн.). Воедно, даден е посебен осврт на методите за нивно хемиско испитување (квалитативно и квантитативно докажување), како и нивните фармаколошки дејства поради кои овие молекули се користат во медицински цели.

Во третиот дел (во поглавје 13 до 16) се обработени тематски единици кои ги објаснуваат терпените и терпенските соединенија (изопреноиди, нивната биосинтеза и подкласификација). Поконкретно опфатени се моно, ди, три и тетратерпенските соединенија кои се од особен интерес во фармакогнозијата и фитотерапија.

Во последниот четврт дел се опфатени тематски подединици, кои спаѓаат во поглавје 17 односно во групата на алкалоиди. Различните видови на алкалоиди врз основа на нивното потекло во растенијата (односно нивната биосинтеза од специфична аминокиселина) се детално опишани во овој дел од скриптата.

На крајот од скриптата, во делот Литература, се цитираат референците користени при изработката на овој ракопис, кои истовремено претставуваат и дополнителна информација за сите оние студенти и корисници кои имаат желба да ги прошират своите сознанијата од областа на фитохемијата. Како што потенцираат и авторите во предговорот, оваа скрипта е подготвена со цел да им помогне на студентите во совладување на предвидениот материјал.

ЗАКЛУЧОК

При презентирањето на наставната програма од областа на фитохемија, авторите на оваа скрипта применуваат современи начела и принципи и од методски и од методолошки аспект. Наставните единици се елаборирани системски и прегледно што е основен предуслов студентите да можат лесно да ја следат, воспримат и разберат суштината на предвидената содржина од областа на фитохемија. Секако, оваа скрипта би била еднакво корисна и за веќе дипломираните студенти, како литература во која преку слики и текст би можеле брзо и лесно да се потсетат на поважните класи на соединенија кои се користат во фармацевтски цели.

Од горнаведеното може да се заклучи дека ракописот со наслов „Фитохемија“, скрипта, од проф. д-р Зорица Арсовска-Сарафиновска, асс. д-р Викторија Максимова, асс. д-р Марија Дарковска-Серафимовска ги задоволува основните критериуми за објавување во форма на рецензирана скрипта. Поради тоа, како членови на Рецензентската комисија, со задоволство им предлагаме на членовите на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки во Штип да го прифатат ракописот за објавување како електронска скрипта во е-библиотеката на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Проф. д-р Емилија Јаневиќ-Ивановска, с.р.
Проф. д-р Лилјана Колева-Гудева, с.р.